

КЕЛЬМАН Михайло Степанович,
професор кафедри теорії та філософії права,
конституційного та міжнародного права
Інституту права, психології та іноваційної
освіти Національного університету «Львівська
політехніка», доктор юридичних наук,
професор

КЕЛЬМАН Лідія Михайлівна,
викладач циклу загальноправових дисциплін
Західно-українського центру первинно
професійної підготовки поліцейських
«Академія поліції», кандидат юридичних наук,
доцент

КЕЛЬМАН Ростислав Михайлович,
аспірант Інституту права, психології та
іноваційної освіти Національного
університету «Львівська політехніка»

ЖИВИЙ ГОЛОС ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

Чи чуємо ми на початку ХХІ століття живий голос юриспруденції. І чи буде він роздаватися повноцінно і чітко у майбутньому. Питання залишаються відкритими. Якщо мати на увазі реальну дійсність і не такі далекі перспективи, то відповіді при усьому бажанні скоріше розчарування і песимізм, ніж оптимізм. Тенденція очевидна: юридична усна мова неухильно здає свої позиції. Її островками поки що зберігаються вироки суду, рішення арбітражу, покази свідків і виступи сторін, усне розпорядження керівника і припис суб'єкта правозастосування. Мовне спілкування перестає бути необхідним. Нам представникам «юридичного цеху» - залишається тільки разом з Овдієм зітхати про те «ким ми були і ким є і у майбутньому не будемо»[1, с. 67].

«Мовна юриспруденція» зберігала тепло людського голосу, увесь діапазон його інтонацій. Вона залишалася людською не зовні, формально, а змістовно і предметно. Можна сказати, що велика ціна, за яку розплачується право за зручності, які надані цивілізацією. Із зникненням усного характеру права стає очевидно зміна природи правового спілкування. Правопорядок перестає бути усвідомленим, законопослушним зіткненням і вирішенням взаємних інтересів людей, він витісняється реалізацією владних вказівок зверху. Скорочуються підстави для прояву людських почуттів, емоцій, правомірних домагань. Сама правосвідомість спотворюється, як спотворюються відчуття соціальної цінності[1, с. 123].

Видається, що юристи (поч. ХХІ) не уявляють собі живого і безпосереднього права, задовольняючись правом чисто інструментальним. Ми живемо в епоху відсутності права. Парламенти легковажно фабрикують закони,

які суперечать один одному. Держави не турбуються про збереження у людей відчуття права [2, с.56].

Приклади антично-мовної юриспруденції дуже чітко висвітлюють природу усного права як духовного феномена, його ідеальну сутність. Дух – завжди несе людині ідею священної заборони і боргу, відкриває йому шлях до божественного. «Техноцизм», позитивізм, матеріалізм, надмірне захоплення раціоналізмом навпаки ведуть до безбожності, моральної всюдозволеності.

Там де нема розумного обличчя, здатного вербально, чітко, виразити свої думки і волю на основі вільного вибору, там царство тварин або світ речей, там немає ні права, ні правопорядку, там нема і держави.

Деформація оро-акустичної природи права, його дегуманізація, секуляризація веде не тільки до викривлення розуміння правового стану людини і навіть її деперсофікації як учасника у їх класичному і традиційному трактуванні.

Небезпека полягає у тому, що зникає психологічна, вольова, консенсуальна (те, про що домовились і погодилися) основа натури [3, с. 78].

На фоні цієї, далеко не одухотвореної, перспективи особливо контрастно виглядає антропоцентрична – з людиною у центрі, антропологічна – яка вивчає людину, антропософічна – втілюючи людську мудрість, антропоморфічна – співставлена із зовнішньою красою людини, і що для юриста особливо важливо, антропономічна – за законами, які йдуть від людини, картина античного світу. Людській, «юриспруденції, яка звучить» там належала роль першості. У столиці античної демократії, демократії – ороакустичній, яка «звучала» надана можливість як у хорошому оркестрі, вести свою партію кожній галузі права. При цьому у цивільному, торговому і сімейному праві, які за традицією відносяться до приватно – правової сфери цілком виразно губляться публічно – правові мотиви.

Зазначені вище факти «зникнення голосу» сучасної юриспруденції мають сумні наслідки, оскільки, з однієї сторони, розмиваються гуманістичні основи права, а з другої – деформується свідомість самої людини. Не випадково на близький взаємний зв'язок таких понять, як «мова», «слово», і «думка», «розум» і «закони» звертають увагу вже Платон у своїх діалогах. Древні греки були переконані, у тому що, «закон, це розум, який позбавлений страху». Закон виражається словами. У словах, якщо вони не з уст варвара, є наявна думка. Роздуми, якщо це глибокі роздуми правника, містять мудрість, - коло замикається логічно і чітко. Людина, яка не розмовляє у певній мірі перестає бути розумною [4,108-129].

Список використаних джерел

1. Баумейстер Андрій. Біля джерел мислення і буття. К.: Дух і літера, Інститут Релігійних Наук св. Томи Аквінського. – 480 с.
2. Бергель Ж. Л. Общая теория права. Пер. с фр. М.: Издат.дом Nota bene, 2000, 576 с.

3. Головатий Сергій. Верховенство права. Книга третя. Верховенство права: український досвід. Іvii-liv, с. 1277-1747.

4. Кельман М. С. Загальна теорія права : підручник / М. С. Кельман, В. М. Стратонов. – Вид. 6-те, доп. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. – 742 с.

*КОЛОДІЙ Олексій Анатолійович,
старший викладач кафедри теорії держави та
права Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук*

СТАН НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ НАРОДІВ КАФЕДРОЮ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Стан сучасного наукового опрацювання правового статусу народів можна охарактеризувати як такий, що тільки починає формуватися та характеризується первинним накопиченням матеріалу, певною недосконалістю, примітивністю та, навіть, неповноцінністю. Але для того щоб визначитись із станом наукового опрацювання правового статусу народів кафедрою теорії держави та права Національної академії внутрішніх справ необхідно, насамперед, аналізувати наукові праці, що присвячені даній проблемі, звернувши особливу увагу на соціальну спрямованість, предмет та методи, що реалізуються у цих працях.

Але, насамперед, доречно звернути увагу на наукове опрацювання поняття «народ». Отже, Шаповал В. М. у 6-томній «Юридичній енциклопедії» зазначає, що «Народ – населення д-ви, що утворює єдину спільність незалежно від кількості нац. спільнот, які в ній існують». Або, що «У міжнар. праві термін іноді застосовується у значенні *нація*» [1, с. 46].

До того ж, у «Великому енциклопедичному юридичному словнику» Шаповал В. М. стверджує, що «Народ – юрид. термін, пов'язаний за змістом з ідеєю народного суверенітету. Цей термін має два значення, які в багатьох випадках поєднуються. По-перше, Н. – це сукупність усіх громадян, політ. спільнота, що фактично передбачає існування держави. На ґрунті такого підходу до визначення Н. у 18 ст. було сформовано ідею народного суверенітету і теорію сусп. договору. Відповідне визначення Українського Н. містить преамбула Конституції України – «громадяни України всіх національностей». По-друге, Н. – це сукупність усіх виборців, або виборчий корпус. В осн. законах Н. як виборчий корпус прямо не визначається, хоча використовують різні похідні від такого поняття терміни («всенародне голосування», «народний референдум» та ін.)» [2, с. 517].

«Міжнародна поліцейська енциклопедія», розглядає народ з різних точок зору і формулює аж чотири його розуміння. Зокрема стверджується, що «Народ – населення певної країни або д-ви, про який іноді говорять як про окремий етнос. У повсякденному вживанні під цим терміном розуміють людські маси, які соціально відокремлені від панівних або керуючих верств та груп сусп-ва. В